

Socialstyrelsen
Avdelningen för kunskapsstyrning för hälso- och sjukvård
Nationella riktlinjer och screening
106 30 Stockholm
screening.brostdancer@socialstyrelsen.se

Stockholm den 21 mars 2023

Remissyttrande Screening för bröstcancer – Socialstyrelsens rekommendationer

Bröstcancerförbundet har tagit del av Socialstyrelsens öppna remiss med anledning av Socialstyrelsens förslag att behålla befintliga rekommendationer för bröstcancerscreening efter genomförd översyn.

Bröstcancerförbundet vill uppmana Socialstyrelsen att:

- Rekommendera screening för äldre kvinnor med tidigare bröstcancerdiagnos för att öka möjligheterna till tidig upptäckt vid återfall.
- Utredda patientnytta och samhällsekonomisk nytta av att införa bröstcancerscreening för kvinnor över 74 år.
- Rekommendera att kvinnor med svårundersökta, mycket täta bröst behandlas som en riskgrupp för bröstcancer och ska erbjudas kompletterande undersökning utöver mammografi.
- Genomföra en ny, egen analys av aktuell forskning kring diagnosmetoder vid mycket tät bröstvävnad.
- Rekommendera regionerna att erbjuda kvinnor information om brösttätthet vid besked från mammografiundersökning.

Erbjud screening vid återfallsrisk

Bröstcancerförbundet anser att nyttan med screening för äldre kvinnor som tidigare i livet haft bröstcancer bör utvärderas. Uppföljning inom vården av tidigare bröstcancerdrabbade avslutas efter tio år. Detta trots att en kvinna som tidigare haft bröstcancer har en risk för återfall. Studier visar att återfallsrisken ser olika ut beroende på cancertyp, i vissa fall är risken betydande så länge som 20 år efter diagnos¹.

Eftersom bröstcancerscreening endast rekommenderas fram till 74 år, fångas återfall hos kvinnor över 74 år inte upp inom ramen för screeningprogrammet. Det har som effekt att det i de flesta regioner är svårt för äldre kvinnor att få en remiss till mammografi.

¹ <https://nyheter.ki.se/ovantat-langvarig-risk-for-aterfall-i-brostdancer>

För att upptäcka fler återfall tidigt och förbättra prognosen anser Bröstcancerförbundet att mammografi i ett första steg bör erbjudas kvinnor över 74 år som tidigare haft en bröstcancerdiagnos.

Nyttan av screening för äldre kvinnor behöver utredas igen

Bröstcancerförbundet anser att frågan om screening för kvinnor över 74 år behöver utvärderas inom en snar framtid och att nya rekommendationer bör tas fram.

Enligt Socialstyrelsen skulle kostnaden för screening för samtliga kvinnor över 74 år inte vara medicinskt motiverad, eftersom det saknas evidens. Bröstcancerförbundet vill understryka att en viktig anledning till att evidens saknas är att mycket lite forskning kring bröstcancer omfattar äldre kvinnor. Statistiken visar dock att fler äldre än yngre kvinnor utvecklar bröstcancer².

Bröstcancerförbundet anser att Socialstyrelsens argumentation kring risker för överdiagnostik och överbehandling vid screening av äldre är felaktig. Statistiken visar tydligt att risken för att utveckla bröstcancer ökar med åldern, och Socialstyrelsens dödsorsaksregister³ visar att bröstcancer anges som dödsorsak bland betydligt fler äldre än yngre kvinnor. År 2021 rapporterades bröstcancer som dödsorsak för 46/100 000 kvinnor i åldrarna 60–74 år jämfört med 106/100 000 kvinnor mellan 74–89 år. Fler än dubbelt så många avlider i bröstcancer när de inte längre omfattas av screeningprogrammet.

I det nationella vårdprogrammet för bröstcancer anges också att en viktig förklaring till den lägre överlevnaden för äldre är att de äldre kvinnornas tumörer diagnostiseras i senare stadier än hos yngre kvinnor, tumörerna har alltså hunnit växa till sig eftersom äldre inte kallas till regelbunden mammografi⁴.

I takt med att livslängden ökar och allt fler lever friskare liv långt upp i åldrarna anser vi att Socialstyrelsen borde analysera konsekvenserna av sen upptäckt av bröstcancer, både vad gäller patienternas prognos och de samhällsekonomiska konsekvenserna av sen upptäckt, för att kunna rekommendera screening för kvinnor över 74 års ålder.

Bröstcancerförbundet vill också hänvisa Socialstyrelsen till internationella rekommendationer att screeningerbjudandet i stället för att utgå från kvinnans kronologiska ålder, baseras på kvinnans förväntade livslängd⁵. Dessa riktlinjer

² <https://www.cancerfonden.se/om-cancer/statistik/brustcancer>

³ https://sdb.socialstyrelsen.se/if_dor/val.aspx

⁴

<https://kunskapsbanken.cancercentrum.se/diagnoser/brustcancer/vardprogram/brustcancerbehandling-av-aldre/#chapter-17-1-Bakgrund>

⁵ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35636342/>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7822071/>

rekommenderar att alla kvinnor med mer än tio års förväntad överlevnad bör erbjudas bröstcancerscreening.

Behandla kvinnor med mycket tät bröstvävnad som en riskgrupp

Bröstcancerförbundet anser att Socialstyrelsens utredning av nyttan vid tilläggsundersökningar inriktats mot felaktig målgrupp då både kvinnor med tät bröstvävnad och kvinnor med mycket tät bröstvävnad omfattades.

Hälften av landets kvinnor har tät bröstvävnad, vilket kategoriseras som BI-RADS III. Tio procent av landets kvinnor har mycket tät bröstvävnad, som kategoriseras som BI-RADS IV. Radiologer är eniga om att mammografi inte är en tillförlitlig undersökningsmetod för BI-RADS IV⁶.

Kvinnor med mycket tät bröstvävnad har dubbelt så hög risk att utveckla bröstcancer som kvinnor med täta bröst och fem gånger högre risk än kvinnor med låg brösttätet. Att Socialstyrelsen valt att klumpa ihop en begränsad riskgrupp med en stor del av befolkningen där riskbild och behov skiljer sig åt är allvarligt.

Bröstcancerförbundet anser att Socialstyrelsen ska rekommendera kompletterande undersökning för kvinnor med mycket täta bröst.

Genomför ett självständigt analysarbete

Bröstcancerförbundet anser att Socialstyrelsen i sin översyn utgått från bristfälliga underlag eftersom man inte haft tillgång till den senaste forskningen. Även vad gäller diagnostik gör forskningen stora framsteg varje år. De underlag från EU-kommissionens utvärdering som Socialstyrelsen utgått från är i flera fall många år gamla, vilket Bröstcancerförbundet påtalade under utredningens gång. Socialstyrelsen valde dock att inte komplettera underlagen, varför exempelvis studier som bevisat nyttan av att erbjuda MR i screening till kvinnor med mycket täta bröst saknas. Vi saknar också framgångsrik svensk forskning i underlagen.

Rekommendera information om brösttätet

Bröstcancerförbundet har vid flera tillfällen fört fram behovet och samhällsnyttan av att informera kvinnor om deras brösttätet och risk kopplat till tätet. Enligt upprepade Novusundersökningar efterfrågar åtta av tio kvinnor denna information, och samma resultat bekräftas i omfattande enkätundersökningar inom ramen för Karma-projektet vid Karolinska institutet. Kunskap om egen individuell risk skulle ge kvinnor större kunskap och bättre möjlighet att vara uppmärksamma kring sin brösthälsa.

⁶ https://brostcancerforbundet.se/wt/documents/1259/Brostcancerrapporten_2022.pdf

Vi vill även påtala att amerikanske FDA Food and Drug Administration nu fattat beslut om att mammografienheter ska informera kvinnor om brösttäthet⁷. I flertalet amerikanska stater får kvinnor skriftligt besked om sin individuella täthet och risk för att utveckla bröstcancer. Vi hoppas att Socialstyrelsen ska inspireras av detta och uppdatera rekommendationerna för bröstcancerscreening.

Stockholm den 21 mars 2023

Susanne Dieroff Hay

Förbundsordförande

Karin Ekberg Malmström

Påverkansansvarig

⁷ <https://www.fda.gov/news-events/press-announcements/fda-updates-mammography-regulations-require-reporting-breast-density-information-and-enhance>